

Nr 95

Regeringens proposition om ändring i lagen (1937:249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar;

beslutad den 13 mars 1975.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

LENNART GEIJER

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås sekretesskydd för vissa handlingar hos nämnden för statens gruvegendom som angår myndighetens affärsförhållanden.

Propositionen innehåller också förslag till en ändring i sekretesslagen som gör det möjligt att sekretessbelägga belastningsuppgifter som ingår i körkortsregistret.

Förslag till**Lag om ändring i lagen (1937:249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar**

Härigenom föreskrives i fråga om lagen (1937:249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar¹

dels att 11 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 34 b §, av nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*11 §²

Uppgifter och anteckningar, vilka tillförts register som avses i lagen om allmänt kriminalregister eller lagen om polisregister m. m., må ej utlämnas i annat fall eller annan ordning än där sägs.

Har uppgift om brott eller om den som misstänkts, åtalats eller dömts för brott lämnats till rikspolisstyrelsen för databehandling inom rättsväsendets informationssystem, må, om ej annat följer av första stycket, uppgiften ej utlämnas från rikspolisstyrelsen i annat fall eller annan ordning än regeringen bestämmer.

Utslag eller underrättelser, avseende svensk undersåte i utlandet ådömt straff, vilka enligt överenskommelse med främmande makt överlämnats till svensk myndighet, så ock därom förda anteckningar, må ej utlämnas i annat fall eller annan ordning än regeringen bestämmer.

Vad i tredje stycket sägs gälle ock om uppgifter och anteckningar, tillhörande hos *kontrollstyrelsen* fört straffregister rörande fylleri och vissa andra brott, ävensom särskilt register som hos myndighet föres angående straff och tillrättavisningar som ådömts eller tilldelats underlydande personal.

Vad i tredje stycket sägs gälle ock om uppgifter och anteckningar, tillhörande hos *riksskatteverket* fört straffregister rörande fylleri och vissa andra brott, *belastningsuppgifter som tillförts körkortsregistret*, ävensom särskilt register som hos myndighet föres angående straff och tillrättavisningar som ådömts eller tilldelats underlydande personal.

34 b §

Handlingar, som inkommit till eller upprättats hos nämnden för statens gruvegendom och som angå nämndens affärs- eller driftförhållanden, må ej utan nämndens tillstånd utlämnas för rän tjugo år förflutit från handlingens

¹Lagen omtryckt 1971:203.

²Senaste lydelse 1974:567.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

datum, om det kan antagas att utlämnande skulle på nämndens bekostnad gynna någon som driver likartad rörelse.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-03-13

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Sträng, Andersson, Johansson, Holmqvist, Aspling, Lundkvist, Geijer, Bengtsson, Norling, Löfberg, Lidbom, Carlsson, Gustafsson, Zachrisson, Leijon, Hjelm-Wallén

Föredragande: statsrådet Geijer

Proposition om ändring i lagen (1937:249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar

1 Inledning

Nämnden för statens gruvegendom (NSG) har i skrivelse den 6 december 1974 framhållit att sekretesskydd för vissa handlingar som rör nämndens prospekteringsverksamhet saknas samt hemställt att lämpliga åtgärder vidtas. Offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén (OSK) har efter remiss avgett yttrande över framställningen.

Under senare tid har från skilda håll kritik riktats mot att körkortsregistret är till alla delar offentligt. Bl. a. har det framhållits att registret därför kan utnyttjas som ett straff- eller vandelsregister för anställningsprövning. Vad frågan gäller är om belastningsuppgifter i körkortsregistret bör vara sekretesskyddade. I det följande tar jag upp också denna fråga.

2 Nämnden för statens gruvegendom

NSG, som inrättades den 1 juli 1973, har enligt sin instruktion (1973:567) till uppgift att förvalta statens gruvegendom och att besluta i frågor om upplåtelse av sådan egendom. Nämnden skall svara för att gruvegendomen tas till vara på bästa sätt och, där då finnes lämpligt, utökas. NSG skall särskilt följa utvecklingen inom sitt verksamhetsområde och ta initiativ till åtgärder för att förbättra det ekonomiska utbytet av den statliga gruvegendomen. Verksamheten skall ha en affärsmässig inriktning (jfr prop. 1973:41 s. 147).

I NSG:s verksamhet ingår bl. a. att initiera prospekterings- och annan undersökningsverksamhet beträffande mineral som omfattas av gruvlagen (1974:342). Detta kommer i väsentlig utsträckning att ske genom att NSG

ger Sveriges geologiska undersökning (SGU) prospekteringsuppdrag. SGU:s uppdrag torde komma att avrapporteras successivt till nämnden och föranleda kompletteringar, justeringar och andra förändringar, som avses få formen av tilläggsuppdrag.

Såväl NSG som SGU är i egenskap av myndigheter underkastade offentlighetsprincipen. Handling som kommit in till eller upprättats av någon av myndigheterna och som förvaras där är alltså allmänt tillgänglig i den mån inte annat följer av lagen (1937:249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar (sekretesslagen).

Enligt 9 § sekretesslagen får handling, som innefattar redogörelse för utredning av naturvetenskaplig art som myndighet har låtit verkställa för det allmännas räkning, inte utan myndighetens tillstånd lämnas ut tidigare än 20 år efter handlingens datum. Handling, i vilken SGU redovisar erhållet uppdrag till NSG, är alltså hemlig. Handling, som innehåller prospekteringsbeställning från NSG till SGU, omfattas däremot inte av någon sekretessbestämmelse.

I den inledningsvis nämnda skrivelsen har NSG uttalat att det föreligger ett behov av att kunna hålla vissa handlingar med uppgifter om nämndens prospekteringsbeställningar hemliga. Detta behov har sin grund i att nämndens verksamhet är affärsmässigt inriktad. Utlämnande av handlingar som rör nämndens affärsförhållanden – vartill prospekteringsverksamheten bör räknas – skulle på nämndens bekostnad kunna gynna den som driver likartad verksamhet och sålunda lägga hinder i vägen för en konkurrens på i huvudsak lika villkor. Nämnden hemställer därför om lämpliga åtgärder.

I sitt yttrande över nämndens framställning vitsordar OSK i och för sig att ett skyddsintresse föreligger. Samtidigt vill kommittén emellertid framhålla att dess kommande slutbetänkande med förslag till ny sekretesslagstiftning tillgodoser de i förevarande sammanhang framställda önskemålen. Enligt OSK:s mening bör därför undersökas om inte en ändring i sekretesslagen kan undvaras.

Också enligt min mening föreligger behov av sekretesskydd för affärshandlingar som har kommit in till eller upprättats av NSG i sådant fall då offentligheten skulle kunna obehörigt gynna den som driver likartad verksamhet. Nackdelarna med att skydd f. n. saknas är enligt min mening sådana att en lösning inte bör anstå till dess en ny sekretesslagstiftning kan vara i kraft. Jag förordar därför att frågan tills vidare löses genom en ändring i sekretesslagen.

Som NSG påpekat i sin framställning erbjuder 34 a § sekretesslagen visst skydd för en särskild grupp av affärshandlingar, nämligen handlingar som kommit in till eller upprättats hos statligt affärsdrivande verk och som angår verkets affärs- eller driftförhållanden. Förutsättningen för sekretess är att det kan antas att utlämnande skulle på verkets bekostnad gynna någon som driver likartad rörelse.

De handlingar som avses med NSG:s framställning bör enligt min mening

beredas ett motsvarande skydd. I sekretesslagen bör därför tas in en bestämmelse av innebörd att handling som kommit in till eller upprättats hos NSG och som angår nämndens affärs- eller driftförhållanden inte utan nämndens tillstånd får lämnas ut, om det kan antas att ett utlämnande skulle på nämndens bekostnad gynna någon som driver likartad rörelse. Sekretesstiden bör i enlighet med vad som normalt gäller vid fall av ekonomisk sekretess bestämmas till 20 år. Bestämmelsen bör få sin plats i en särskild paragraf, placerad efter 34 a § sekretesslagen och förslagsvis benämnd 34 b §.

3 Körkortsregistret

Sedan den 1 januari 1973 är ett för hela landet gemensamt körkortsregister i drift (prop. 1971:65, TU 1971:12, rskr 1971:209).

Bestämmelserna om körkortsregistret finns i bl. a. körkortskungörelsen (1972:592). Enligt 125 § kungörelsen förs registret genom automatisk databehandling. Fram till den 1 juli 1975 har bilregisternämnden ansvaret för registerföringen. Vid angivna tidpunkt uppgår nämnden i statens trafiksäkerhetsverk. I 126 § kungörelsen anges de uppgifter som skall finnas i registret. De är i huvudsak av tre slag, nämligen personuppgifter, körkortsuppgifter och belastningsuppgifter. De senare utgörs till en del av uppgifter om domar och beslut, vari körkortshavare – varmed jämställs trafikortshavare och innehavare av traktorkort – funnits skyldig till vissa angivna brott (119 och 120 §§), samt underrättelse att åtal i fråga om sådana brott lagts ned eller frikännande dom meddelats (121 § första stycket). Det är att märka att de ifrågavarande brotten inte enbart utgörs av s. k. trafikbrott eller brott som har begåtts vid framförande av motorfordon. Också uppgifter om många andra brott, som t. ex. allvarigare vålds- och tillgreppsbrott, skall tillföras registrets belastningsdel. Som belastningsuppgifter betraktas också vissa underrättelser och anmälningar från nykterhetsnämnd (122 §), polismyndighet (123 §), länsläkare eller annan rörande bl. a. alkoholmissbruk och sjukdomstillstånd.

Körkortsregistret ersätter de tidigare regionala, länsvis förda körkortsregistren. Enligt de övergångsbestämmelser som gäller för körkortskungörelsen – kungörelsen (1972:605) om införande av ny vägtrafiklagstiftning – har emellertid länsstyrelserna fortfarande viss befattning med körkortsregistret. De belastningsuppgifter som avser brott skall nämligen inte föras in i registrets datamaskinanläggning (CKR). Såvitt angår sådana uppgifter skall registret i stället föras hos länsstyrelserna. Den rutinen har emellertid införts att i CKR-anläggningen markeras om någon uppgift av detta slag finns registrerad eller inte. Det kan i sammanhanget tilläggas att beställning av körkortsregisterutdrag görs hos länsstyrelserna.

Det nu sagda gäller belastningsuppgifter som bygger på domar eller beslut som meddelats den 1 mars 1972 eller senare. Då det gäller belastnings-

uppgifter av äldre datum förs körkortsregistret genom att länsstyrelsen bevarar de i det förutvarande körkortsregistret vid länsstyrelsen ingående registerkorterna, på vilka antecknats uppgifter om domar eller beslut som meddelats eller förelägganden som godkänts före den 1 mars 1972. I CKR-anläggningen finns dessutom markerat att uppgift om tidpunkt för sådan äldre belastning lämnats till rikspolisstyrelsen.

Enligt gällande ordning får CKR de belastningsuppgifter som rör brott från rikspolisstyrelsen. Regler om detta finns i 21 § kungörelsen (1970:517) om rättsväsendets informationssystem (RI-kungörelsen). Underrättelse enligt denna paragraf sker på så sätt att rikspolisstyrelsen lämnar informationen till CKR på maskinläsbart medium. Informationen omfattar den brottslighet som föranlett underrättelsen och dessutom eventuell tidigare brottslighet. CKR vidarebefordrar enligt 33 § kungörelsen om införande av ny vägtrafiklagstiftning informationen till vederbörande länsstyrelse genom ett för ändamålet framställt registerblad. Detta innehåller dels informationen från rikspolisstyrelsen, dels de i CKR:s datamaskinanläggning upptagna registeruppgifterna.

I fråga om sekretesskyddet för uppgifter om brott gäller enligt 11 § första stycket sekretesslagen att uppgifter och anteckningar som har tillförts det allmänna kriminalregistret eller polisregister är hemliga. De får inte lämnas ut i annat fall eller ordning än som sägs i lagen (1963:197) om allmänt kriminalregister resp. lagen (1965:94) om polisregister m. m. Detta innebär att utlämnande i regel inte får ske till enskild. I undantagsfall kan dock efter medgivande av regeringen utlämnande ske till den som avses med uppgifterna eller anteckningarna. Vidare kan utlämnande i vissa fall ske enligt bestämmelser i kungörelsen (1971:316) om utlämnande för forskningsändamål av uppgifter om brott m. m.

Andra uppgifter om brott som har lämnats till rikspolisstyrelsen för databehandling inom rättsväsendets informationssystem är sekretesskyddade enligt 11 § andra stycket sekretesslagen. Detta skydd är emellertid så till vida begränsat att det inte medför att de uppgifter ur informationssystemet som rikspolisstyrelsen har lämnat till annan myndighet blir hemliga också hos den mottagande myndigheten. Eftersom det inte finns någon särskild bestämmelse rörande körkortsregistret saknar de däri ingående belastningsuppgifterna rörande brott sekretesskydd.

Vad gäller övriga belastningsuppgifter i körkortsregistret avser många av dem sådana förhållanden som av hänsyn till den enskilde är skyddade för insyn hos den uppgiftslämnande myndigheten. Så får t. ex. enligt 14 § sekretesslagen handlingar i ärenden rörande sjukvård eller rörande behandling av alkoholister eller i övrigt nykterhetsnämnds verksamhet i princip inte lämnas ut utan tillstånd av den person som avses i handlingarna. Också dessa uppgifter saknar emellertid sekretesskydd sedan de har överförts till körkortsregistret.

Av det anförda framgår att belastningsuppgifterna i körkortsregistret är

lätt åtkomliga för envar trots att samma uppgifter i regel är sekretessbelagda hos de uppgiftslämnande myndigheterna. Detta är uppenbarligen inte tillfredsställande. Gällande ordning har också kritiserats från denna utgångspunkt. Särskilt har framhållits att arbetsgivare genom registret har möjlighet att skaffa sig ingående kännedom om sina anställda eller platssökande. Enligt min mening är kritiken befogad. Jag förordar därför att gällande regler ändras så att belastningsuppgifter som ingår i körkortsregistret i princip inte får lämnas ut till utomstående.

Det sekretesskydd som jag nu har förordat bör lämpligen ges den utformningen att i ett tillägg till 11 § fjärde stycket sekretesslagen anges att belastningsuppgifter som tillförts körkortsregistret inte får lämnas ut i annat fall eller annan ordning än regeringen bestämmer. Genom en sådan bestämmelse uppnås huvudsaklig överensstämmelse med vad som gäller i fråga om det i samma stycke nämnda straffregistret rörande fylleri och vissa andra brott. Närmare bestämmelser om till vem utlämnande får ske m. m. får alltså regeringen meddela.

Jag vill framhålla att den nya ordningen innebär att belastningsuppgifterna i körkortsregistret inte får lämnas ut vare sig de finns hos CKR eller hos länsstyrelse. Vidare vill jag erinra om att man har att räkna med att en författningsreglerad tystnadsplikt kommer att gälla för befattningshavare i allmän tjänst beträffande innehållet i allmän handling som är hemlig enligt sekretesslagen (prop. 1975:8, 4 § förslaget till lag om offentliga funktionärens tystnadsplikt).

I sammanhanget bör den redaktionella ändring göras i 11 § fjärde stycket sekretesslagen som föranleds av att riksskatteverket numera för det register som tidigare fanns hos kontrollstyrelsen.

4 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att antaga inom justitiedepartementet upprättat förslag till lag om ändring i lagen (1937:249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar.

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga det förslag som föredraganden har lagt fram.